

VALSTYBINĖ MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBA

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriui

2020-05-18 Nr. B6-(1.19.)-1174

Į 2020-04-16 Nr. 4D-2019/1-1160/3D-990

Kopija

Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJŲ

Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba (toliau – VMVT), susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus 2020-04-16 tyrimo savo iniciatyva pažyma Nr. 4D-2019/1-1160/3D-990 (toliau – Pažyma), kuria VMVT rekomenduojama pagal kompetenciją: 1. imtis priemonių, kad ateityje, VMVT vykdant maisto kontrolės funkciją, ypatingas dėmesys būtų skiriamas ūkio subjektų, teikiančių maisto gaminimo ir tiekimo paslaugas asmens sveikatos priežiūros įstaigose, veiklos priežiūrai ir kontrolei, užtikrinamas tinkamas pažeidimų prevencijos ir trūkumų šalinimo kontrolės vykdymas, taip pat teisinio poveikio priemonių (nustačius maisto saugą ir higieną reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų) atsakingiems asmenims taikymas; 2. imtis priemonių teisiniam reglamentavimui tobulinti (tikslinti), teisiškai įtvirtinant: 2.1. grubių maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimų atskyrimo kriterijus; 2.2. tvarką, kaip ir koku būdu asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams turi būti užtikrinamos nepertraukiamos maisto tvarkymo, gaminimo ir tiekimo paslaugos; 2.3. pagrindus, kada turi būti stabdoma ūkio subjekto maisto tvarkymo, gaminimo ir tiekimo veikla sveikatos priežiūros įstaigose. Pažymyje nurodyta, kad VMVT pareigūnų veiksmai, vykdant VMVT teisės aktais pavestas funkcijas sveikatos priežiūros įstaigų maisto tvarkymo skyriuose (pvz., atliekant UAB „Pontem“ maisto gaminimo ir tiekimo ligoninei veiklos priežiūrą ir kontrolę), buvę nepakankami, juose išvelgiama biurokratizmo (vilkinimo) požymių.

Vadovaujantis 2017 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) Nr. 2017/625 dėl oficialios kontrolės ir kitos oficialios veiklos, kuri vykdoma siekiant užtikrinti maisto ir pašarų srities teisės aktų bei gyvūnų sveikatos ir gerovės, augalų sveikatos ir augalų apsaugos produktų taisyklių taikymą, kuriuo iš dalies keičiami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 999/2001, (EB) Nr. 396/2005, (EB) Nr. 1069/2009, (EB) Nr. 1107/2009, (ES) Nr. 1151/2012, (ES) Nr. 652/2014, (ES) 2016/429 ir (ES) 2016/2031, Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1/2005 ir (EB) Nr. 1099/2009 bei Tarybos direktyvos 98/58/EB, 1999/74/EB, 2007/43/EB, 2008/119/EB ir 2008/120/EB, ir kuriuo panaikinami Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (EB) Nr. 854/2004 ir (EB) Nr. 882/2004, Tarybos direktyvos 89/608/EEB, 89/662/EEB, 90/425/EEB, 91/496/EEB, 96/23/EB, 96/93/EB ir 97/78/EB bei tarybos sprendimas 92/438/EEB (Oficialios kontrolės reglamentas), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2019 m. kovo 12 d.

Komisijos deleguotuoju reglamentu (ES) 2019/1012 (toliau – Oficialios kontrolės reglamentas) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 11 d. nutarimu Nr. 1237 „Dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 2017/625 įgyvendinimo“, VMVT yra kompetentinga institucija, atsakinga už Oficialios kontrolės reglamento nuostatų, įskaitant nuostatas, reglamentuojančias oficialią kontrolę ir kitą oficialią veiklą, įgyvendinimą. Oficialios kontrolės reglamento 138 straipsnio 2 dalies i punktas suteikia teisę kompetentingoms institucijoms prireikus sustabdyti maisto tvarkymo subjekto veiklą. Sąlygas, kada gali būti taikomos šios priemonės, Europos Sąjungos valstybės narės nustato pačios. Sprendimų dėl ūkio subjekto veiklos sustabdymo priėmimo pagrindai nustatyti Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 11 straipsnio 7 dalies 1 punkte, o šių sprendimų priėmimo tvarką detalčiai reglamentuoja Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašas, patvirtintas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. B1-12 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas). Tvarkos aprašo 7 punkte nustatyta, kad sprendimai dėl administracinių poveikio priemonių taikymo (toliau – Sprendimai) parengiami ir priimami remiantis ūkio subjekto patikrinimo medžiaga, išanalizavus teisės aktų reikalavimų ir nustatytų faktinių aplinkybių visumą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatyme nustatytais įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo ir kitais viešojo administravimo ir ūkio subjektų veiklos priežiūros principais. Nustatytų faktinių aplinkybių visumą yra administracinio poveikio priemonės taikymo teisinis pagrindas, kurį įvertinus ūkio subjektui taikoma atitinkama administracinio poveikio priemonė. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, formuodamas administracinių teismų praktiką, pažymėjo, kad taikomų administracinių poveikio priemonių mastas ir jų įgyvendinimo priemonės turi būti proporcingos siekiamam tikslui.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus atlikto tyrimo savo iniciatyva kontekstą, pažymėtina, kad VMVT, kontroliuodama ir vertindama UAB „Pontem“ vykdomą veiklą, vadovavosi teisės aktais suteiktais įgaliojimais ir pagal kompetenciją atliko visus privalomus veiksmus, susijusius su nustatytų pažeidimų kontrolės vykdymu (taikė atitinkamas poveikio priemonės, atliko pakartotinius veiklos tikrinimus, kontroliavo trūkumų šalinimo plano įgyvendinimą). Atkreiptinas dėmesys, kad po atliktų UAB „Pontem“ veiklos patikrinimų buvo vertinami nustatyti teisės aktų pažeidimai, atsižvelgus į juos, UAB „Pontem“ atsakingiems asmenims buvo taikomos atitinkamos administracinio poveikio priemonės. Pažymoje nurodytu laikotarpiu UAB „Pontem“ ir Ligoninę siejo sutartiniai maitinimo paslaugų teikimo įsipareigojimai. Atsižvelgdama į reikšmingą aplinkybę, kad sveikatos priežiūros įstaigos pacientai yra jautri vartotojų grupė, VMVT teikė UAB „Pontem“ veiklos (maitinimo paslaugos Ligoninės pacientams tiekimo) patikrinimų rezultatus ir informaciją apie nustatytus trūkumus ir jų šalinimą Vilniaus universiteto ligoninės (toliau – Ligoninė) Santaros klinikų ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos (toliau – SAM) atsakingiems asmenims. Pažymėtina, kad maisto tvarkymo veiklą UAB „Pontem“ vykdė Ligoninės valdomose patalpose, kurioms buvo reikalingos didelės finansinės investicijos, t. y. remontas ir pertvarkymas, naudojosi Ligoninei priklausančia maisto gamybos ir indų plovimo įranga, kuri yra pasenusi ir remontuotina. Vieni iš pagrindinių ir besikartojančių trūkumų, kurie buvo nustatomi UAB „Pontem“ veikloje, susiję būtent su patalpų, kuriose buvo vykdoma maisto tvarkymo veikla, būkle. Pašalinus vienus trūkumus, buvo nustatomi nauji, nes patalpoms buvo reikalingas ne kosmetinis, o kompleksinis remontas. VMVT, kontroliuodama UAB „Pontem“ maisto tvarkymo veiklą, vykdomą sveikatos priežiūros įstaigoje, nuolat vertino ir analizavo patikrinimo metu nustatytų aplinkybių visumą. Ligoninės administracija

buvo informuota apie Ligoninės maisto gamybos įrangos prastą būklę, reikalingus patalpus, kuriose buvo tvarkomas maistas, atnaujinimo darbus. Pažymėtina, kad susidariusi situacija dėl UAB „Pontem“ veiklos reikalavo trijų institucijų glaudaus bendradarbiavimo, kompleksinių sprendimų priėmimo, siekiant užtikrinti nepertraukiamą maisto tiekimą Ligoninės pacientams, o ne tik vienos poveikio priemonės UAB „Pontem“ atžvilgiu taikymo, t. y. subjekto veiklos sustabdymo. Darytina išvada, kad VMVT veiksmuose, sprendžiant susidariusią situaciją dėl UAB „Pontem“ veiklos (maitinimo paslaugos Ligoninės pacientams tiekimo) neturėtų būti įžvelgiama biurokratizmo požymių, atitinkančių Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje nustatytus kriterijus. VMVT nedelsė sustabdyti UAB „Pontem“ veiklos, o kartu su Ligoninės ir SAM atsakingais asmenimis ieškojo būdų išspręsti susiklosčiusią situaciją, informuodama apie nustatomus pažeidimus ir jų mastą. Pažymėtina, kad tokiu atveju kiekviena ūkio subjektui taikoma poveikio priemonė turi būti tinkama ir būtina, t. y. taikoma nepažeidžiant proporcingumo principo.

VMVT, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija „imtis priemonių, kad ateityje VMVT vykdant maisto kontrolės funkciją, ypatingas dėmesys būtų skiriamas ūkio subjektų maisto gamybos ir tiekimo asmens sveikatos priežiūros įstaigoms veiklos priežiūrai ir kontrolei, užtikrinamas tinkamas pažeidimų prevencijos ir trūkumų šalinimo kontrolės vykdymas, taip pat teisinio poveikio priemonių (nustačius misto saugą ir higieną reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų) atsakingiems asmenims taikymas“, pažymi, kad VMVT, vadovaudamasi Oficialios kontrolės reglamento nuostatomis, visų maisto tvarkymo subjektų, įskaitant ir veiklą vykdančių sveikatos priežiūros įstaigose, valstybinę maisto kontrolę vykdo reguliariai, remdamasi nustatytais rizikos kriterijais ir pakankamai dažnai. Vadovaujantis Oficialios kontrolės reglamento 9 straipsnio 1 dalimi, visų maisto tvarkymo subjektų valstybinė maisto kontrolė atliekama atsižvelgiant į nustatytą riziką, kuri yra susijusi su veiklos vykdytojų kontroliuojama veikla (Oficialios kontrolės reglamento 9 straipsnio 1 dalies a punkto ii papunktis), veiklos vykdytojų veiklos ir operacijų vieta (Oficialios kontrolės reglamento 9 straipsnio 1 dalies a punkto iii papunktis), ankstesnius su veiklos vykdytojais susijusius duomenis apie atliktos jų oficialios kontrolės rezultatus (Oficialios kontrolės reglamento 9 straipsnio 1 dalies c punktas).

Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2018 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. B1-111 „Dėl kokybės sistemos darbo instrukcijos KT-2-1-D3 „Maisto tvarkymo subjektų suskirstymas į rizikos grupes“ patvirtinimo“ yra patvirtinta kokybės sistemos darbo instrukcija KT-2-1-D3 „Maisto tvarkymo subjektų suskirstymas į rizikos grupes“, kuri reglamentuoja VMVT kontroliuojamų maisto tvarkymo subjektų suskirstymo į rizikos grupes tvarką, nustatant konkrečią rizikingumo vertinimo kriterijaus reikšmę balais. Vadovaujantis kokybės sistemos darbo instrukcija KT-2-1-D3 „Maisto tvarkymo subjektų suskirstymas į rizikos grupes“, *jautraus vartotojo* kriterijus taikomas maisto tvarkymo subjekto veikloms, susijusioms su vartotojo, kuriam maisto tvarkymo subjektas teikia produktą, jautrumu galimiems rizikos veiksniams, pvz., ligoninių pacientams.

Pažymėtina, kad VMVT maisto tvarkymo subjektus, kurie gamina ir tiekia maistą asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, priskiria prie padidintos rizikos grupės subjektų, todėl, vykdydama tokių subjektų, kurie gamina ir tiekia maistą jautriam vartotojui (ligoninių pacientams), kontrolę, skiria jiems ypatingą dėmesį.

Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklių, patvirtintų Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2015 m. sausio 28 d. įsakymu Nr. B1-59 „Dėl Ūkio subjektų veiklos patikrinimų taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Taisyklės), 35 punktas nustato, kad VMVT ar VMVT teritorinio padalinio valstybės tarnautojai, planinio ar neplaninio ūkio subjekto veiklos patikrinimo metu nustatę teisės aktų pažeidimus, Patikrinimo akte turi nurodyti nustatytus teisės aktų pažeidimus ir terminą, per kurį ūkio subjektas įsipareigoja trūkumus pašalinti. Ūkio subjektas privalo ne vėliau

kaip per 7 darbo dienas po Trūkumų šalinimo plane nurodytų priemonių įgyvendinimo ar Patikrinimo akte nurodyto termino trūkumams pašalinti pabaigos raštu ar elektroninėmis priemonėmis informuoti Tarnybos teritorinį padalinį apie nustatytų trūkumų pašalinimą ir pateikti dokumentus, kuriais patvirtinama, kad visi ūkio subjekto veiklos planinio ar neplaninio patikrinimo metu nustatyti trūkumai pašalinti (Taisyklių 35⁶ punktas). VMVT teritorinis padalinis, gavęs dokumentus, kuriais patvirtinama, kad ūkio subjektas visus jo veiklos patikrinimo metu nustatytus trūkumus pašalino, priima sprendimą atlikti ūkio subjekto trūkumų pašalinimo vertinimą vietoje kito jo veiklos planinio ar neplaninio patikrinimo metu (Taisyklių 35⁷ punktas).

VMVT, įgyvendindama Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36¹ straipsnio nuostatas, vykdo ūkio subjektų konsultavimą VMVT kompetencijos klausimais. Kokybės sistemos programoje KT-2-1 „Bendrieji reikalavimai vykdant ūkio subjektų veiklos priežiūrą“, patvirtintoje Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2019 m. kovo 27 d. įsakymu Nr. B1-209 „Dėl kokybės sistemos programos KT-2-1 „Bendrieji reikalavimai vykdant ūkio subjektų veiklos priežiūrą“ patvirtinimo“, nustatyta, kad VMVT teritoriniai padaliniai, vykdydami ūkio subjektų veiklos priežiūrą, turi bendradarbiauti su ūkio subjektais, teikti jiems pagal kompetenciją konsultacijas, įgyvendinti kitas prevencinio pobūdžio priemones, padedančias ūkio subjektams tinkamai laikytis teisės aktų reikalavimų (pvz., organizuoti mokymus, konferencijas, pasitarimus ir kt.). Tokiomis priemonėmis VMVT siekia užkirsti kelią galimiems teisės aktų pažeidimams.

Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 36⁸ straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad poveikio priemonės ūkio subjektui skiriamos atsižvelgiant į pažeidimo pobūdį, padarytos žalos dydį, mastą ir kitas įstatymuose numatytas aplinkybes. Ūkio subjekto veiklos patikrinimo metu nustatę neatitikčių teisės aktų reikalavimams, VMVT valstybės tarnautojai įvertina nustatytų neatitikčių pobūdį, nustato asmenis, atsakingus už pažeidimus ir, atsižvelgę į atskirų poveikio priemonių taikymo specifiką, inicijuoja ūkio subjektui ir (ar) šio subjekto atsakingiems asmenims poveikio priemonių taikymą.

Atsižvelgdama į aptartą teisinį reglamentavimą ir vertindama Seimo kontrolieriaus pateiktą rekomendaciją, VMVT pažymi, kad ūkio subjektai, gaminantys ir tiekiantys maistą asmens sveikatos priežiūros įstaigoms, yra priskirti prie padidintos rizikos grupės subjektų ir jų veiklos priežiūrai ir kontrolei yra skiriamas ypatingas dėmesys. VMVT informuoja, kad yra suplanuoti ir, pasibaigus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. kovo 14 d. nutarimu Nr. 207 „Dėl karantino Lietuvos Respublikos teritorijoje paskelbimo“ paskelbtam karantinui, bus vedami VMVT teritorinių padalinių inspektoriams mokymai, kurių tikslas supažindinti VMVT inspektorius su naujai priimtais teisės aktais, jų taikymu. Taip pat mokymų metu bus aptariamoms 2020 m. I ir II ketvirčiais atlikto VMVT teritorinių padalinių administracinių poveikio priemonių taikymo verifikavimo išvados, VMVT teritorinių padalinių inspektoriai bus supažindinti su aktualia teismų praktika. Tokiu būdu bus atkreiptas VMVT inspektorių, vykdančių valstybės kontrolės funkcijas, dėmesys į pažeidimų prevencijos ir trūkumų šalinimo kontrolės vykdymą ir poveikio priemonių atsakingiems asmenims taikymą.

VMVT, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija „pagal kompetenciją imtis priemonių teisiniam reglamentavimui tobulinti (tikslinti), teisiškai įtvirtinant: grubaus maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimų atskyrimo kriterijus, aiškiai reglamentuojant, kokiais konkrečiais atvejais, nustačius maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimus, yra pagrindas stabdyti ūkio subjekto veiklą, motyvuojant tai grubių maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimu“, pažymi, kad yra parengtas Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo, patvirtinto Valstybinės

maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2013 m. sausio 18 d. įsakymu Nr. B1-12 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos sprendimų dėl administracinių poveikio priemonių taikymo priėmimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, pakeitimo projektas, kuriame yra numatyti administracinio poveikio priemonės (ūkio subjekto veiklos sustabdymo) taikymo pagrindai. VMVT, atsižvelgdama į Seimo kontrolieriaus pateiktą rekomendaciją, nurodytame teisės akte nustatys grubių maisto tvarkymo reikalavimų pažeidimų atskyrimo kriterijus.

VMVT, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija „pagal kompetenciją imtis priemonių teisiniam reglamentavimui tobulinti (tikslinti), teisiškai įtvirtinant: tvarką, kaip ir koku būdu asmens sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams turi būti užtikrinamos nepertraukiamos maisto tvarkymo, gaminimo ir tiekimo paslaugos tais atvejais, kai Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba priima sprendimą dėl esamo maisto tiekėjo veiklos sustabdymo ir (ar) dėl kitų priežasčių maisto tiekėjui sustabdyti (nutraukti) savo veiklą“, atkreipia dėmesį, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos maisto įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 3 punktu, SAM nustato tikslinių grupių maitinimo organizavimo reikalavimus. Pažymėtina, kad VMVT pagal kompetenciją atlieka maisto tvarkymo subjektų valstybinę maisto kontrolę, siekdama užtikrinti, kad būtų laikomasi maistą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, ir neturi kompetencijos bei pareigos nustatyti tvarką, koku būdu sveikatos priežiūros įstaigose gydomiems pacientams turi būti užtikrinamos nepertraukiamos maisto tiekimo paslaugos tais atvejais, kai VMVT priima sprendimą dėl subjekto, sveikatos priežiūros įstaigoje pacientams teikiančio maitinimo paslaugą, veiklos sustabdymo. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2019 m. rugpjūčio 20 d. įsakymu Nr. V-1000 „Dėl Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ patvirtintas Pacientų maitinimo organizavimo asmens sveikatos priežiūros įstaigose tvarkos aprašas nustato pacientų dietinio maitinimo, organizuojamo stacionarinėse asmens sveikatos priežiūros įstaigose, reikalavimus ir tvarką. Vadovaudamasi Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. birželio 28 d. nutarimu Nr. 744 „Dėl Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos nuostatų patvirtinimo“, 13.4 papunkčiu, kuris nustato, kad VMVT pagal kompetenciją teikia pasiūlymus ministerijoms teisės aktų projektų rengimo klausimais, VMVT bendradarbiauja su SAM, kai ji pagal kompetenciją parengia ir VMVT pateikia derinti teisės aktų projektus.

VMVT, susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seimo kontrolieriaus pateikta rekomendacija „pagal kompetenciją imtis priemonių teisiniam reglamentavimui tobulinti (tikslinti), teisiškai įtvirtinant: pagrindus, kada turi būti (ne gali būti) stabdoma ūkio subjekto maisto gaminimo ir tiekimo veikla sveikatos priežiūros įstaigose“, pažymi, kad Tvarkos aprašas nustato ūkio subjekto veiklos sustabdymo pagrindus, Taisyklėse nustatyti atliekamų ūkio subjektų veiklos patikrinimų rūšis, tvarką ir trukmę. VMVT taip pat pažymi, kad jau yra parengtas Tvarkos aprašo pakeitimo projektas, kuriame patikslinti ūkio subjekto veiklos sustabdymo, kaip administracinio poveikio priemonės taikymo, tikslai ir pagrindai.

Direktorius

Darius Remeika